

Karl Marx

Värdeföremåslighet som gemensam föremåslighet

Ur Tillägg och förändringar i Kapitalets första band

(december 1871 – januari 1872)¹

Värdeuttryck (värdeform) tillkommer varorna endast i *förhållande* till varandra. En varas *värdeuttryck* ges därför alltid endast i dess *värdeförhållande* till andra varor. Varför? Hur uppstår denna för alla varors värdeformer gemensamma egendomlighet ur värdebegreppet?

Vi betraktade ursprungligen värdebegreppet på följande sätt:

Vi tog ett utbytesförhållande såsom *1 rock = 20 alnar linneväv*. Vi sa: rock och linneväv uttrycker här något *gemensamt*, i det att de framställs som lika. Detta lika är inte deras bruksvärden eller brukskropp. Som sådana är de olikartade ting och likgiltiga i förhållande till varandra. Detta *gemensamma, likställande* måste därför vara av en *sambällelig karaktär*. Det är inte deras praktiskt sambälleliga karaktär som bruksvärde som här kommer i beaktande. Genom att likställa dem har man abstraherat från just denna. Det är istället deras karaktär som *arbetsprodukter*. Som arbetsprodukter är de endast

¹ Övers. från MEGA II.6, s. 29–32 (CC BY-SA 4.0). Huvudtiteln är lånad från Michael Heinrich, *Wie das Marxsche Kapital lesen? Teil 1* (2009) där texten förekommer som en bilaga. Undertiteln är MEGA-redaktörernas.

lika, inte såtillvida att de framträder som bruksvärdeproducerande verkliga arbeten, ty i denna egenskap är de just olika som *bruksvärden*. Som arbetsprodukter är de lika såtillvida att de är produkter av samma arbete; rocken såväl som linneväven gäller här som blott *föremålsliggjort mänskligt arbete som sådant*. Detta är deras *värdeexistens*.

Så blev rocken och linneväven värden, var för sig, reducerade till *föremålsliggjort mänskligt arbete som sådant*. Men i denna reduktion glömdes det bort att ingen *sådan värdeföremålslighet* existerar för sig, utan att de endast är sådana såtillvida att det är deras *gemensamma föremålslighet*. Utanför sin relation till varandra – den relation i vilken de sätts lika med varandra – besitter varken rocken eller linneväven *värdeföremålslighet* eller *föremålslighet* som blott geléeer av mänskligt arbete som sådant. Denna samhälleliga föremålslighet besitter de också endast som samhällelig relation (i samhällelig relation).

Vi säger: *Som värden* är varorna blott föremålsliggjorda uttryck för *samma enhet, olika till utseendet [men] förstelnade [Gallerten] till samma arbetssubstans* (men som i deras sanna uttryck reduceras, genom att man abstraherar från allt som de annars uttrycker. En varukropp uttrycker därutöver ingenting, såtillvida att den för alla andra varukroppar gäller som uttryck för vad de har gemensamt), den blir alltså som sådan *föremålslighet* av samma enhet relaterade till varandra; de reduceras till abstrakt mänskligt arbete, såtillvida att deras *gemensamma* enhet gäller som *samhällelig* substans, som i olika varukroppar endast framträder som olika. De är alltså alla redan relativt uttryckta, nämligen *relativt till det mänskliga arbetet*, som det samhälleliga arbete de består av.

Om vi ser på *värdestorlekens* bestämning så framstår det som ännu klarare att varornas värdeförhållande redan är anteciperat eller att deras värdeföremålslighet redan *från början* inte endast reduceras till abstrakt mänskligt arbete, utan till abstrakt mänskligt arbete som deras *enhet*, abstrakt mänskligt arbete som en *bestämd* samhällelig *form* av arbete; inte endast som deras substans, utan deras såsom varor gemensamma substans. Värdestorleken representerar en viss mängd arbete, det som A eller B ger ut [ausgeben] vid produktionen av en vara. Det är samhälleligt bestämt, det för produktionen av tinget *samhälleligt nödvändiga arbetet*, alltså det arbete som tinget har

kostat i samhälleligt genomsnitt. Det är arbete som för det första besitter den genomsnittligt samhällliga graden av intensitet och skicklighet och för det andra utges under samhälleligt normala produktionsbetingelser. (Konkurrensen reglerar denna grad, det samhällliga tryck som alla utövar på varandra.) Det abstrakt mänskliga arbetet är utgivande av *mänsklig arbetskraft*, men den enskildes mänskliga arbetskraft gäller här endast som en del av den samhällliga arbetskraften och graden av utgivande går därför inte att finna hos någon enskild arbetskraft, utan i det förhållande enligt vilket den verkar som beståndsdel av den samhällliga arbetskraften.

Låt oss sammanfatta dessa punkter:

Varans värdeform ges av värdeförhållandet mellan olika varor.

1) Produktionen av arbetskroppar som värden reducerar dem till uttryck för *samma enhet* (det som är gemensamt, lika i dem), till *mänskligt arbete som sådant* som deras *gemensamma substans*. Detta inbegriper: *förhållande till mänskligt arbete som enhet, varornas förhållande till varandra*, som uttryck för *samma enhet*. Eller *arbetsprodukternas förhållanden till varandra som uttryck för samma enhet* är deras *värdeexistens*. Och endast genom detta förhållande blir arbetsprodukter, bruksföremål – *varor*. En arbetsprodukt betraktad isolerad för sig själv är alltså inte värde, lika lite som den är vara. Den blir endast *värde i sin enhet* med andra arbetsprodukter eller i det *förhållande* vari de olika arbetsprodukterna som kristaller av *samma enhet*, mänskligt arbete, likställs med varandra.

Det följer därför: Eftersom varornas *värde* inte är något utanför deras *förhållande till arbetet* som deras gemensamma substans eller deras *förhållande till varandra* som uttryck för denna gemensamma substans kan detta varuvärde också endast uppstå i *ett förhållande*, vari de förhåller sig till andra varor som värde, eller endast i *värdeförhållandet* mellan olika varor. Således kan värdeuttrycket endast återfinnas, eller varorna kan endast erhålla värdeform, i *förhållande till olika varor*. Detta visar oss hur värdeformen uppstår ur själva värdets natur.

Om jag säger att denna arbetsprodukt är värde, eftersom mänskligt arbete är nedlagt på den, så är det blott subsumtion av arbetsprodukten under värdebegreppet. Det är ett abstrakt uttryck som inbegriper mer än vad det

säger. Ty denna arbetsprodukt reduceras blott till detta värdebegrepp för att den reduceras till ett *ting av samma* substans som alla andra arbetsprodukter. Förhållandet till andra arbetsprodukter är därför underförstått. Om jag säger till exempel att en sten är tung så *uttrycker jag* tyngd som en egenskap som tillkommer stenen betraktad isolerad för sig själv. Faktum är dock att tyngden är en kroppslig egenskap som den endast besitter i förhållande till andra kroppar. Uttrycket inbegriper detta förhållande även om det inte säger något om det.

2) *Föremålslighet inbegriper i värdebegreppet.*

Reduktionen av arbetsprodukten till *värdeexistens*, till dess värde, genomförs genom abstraktionen från dess bruksvärde. Eller den fixeras som *värdeföremålslighet* i och med att man bortser från alla kroppsliga egenskaper som gör den till ett bestämt ting och därmed också ett bestämt nyttigt ting (*bruksvärde*). Vad som återstår är en rent fantastisk föremålslighet – föremålsligheten abstrakt mänskligt arbete, alltså mänskligt arbete, inte i flytande tillstånd utan i stelnat tillstånd, inte i rörelseläge utan i viloläge. Två saker bör noteras här:

För det första: Föremålslighetsformen är inbegripen i värdebegreppet. Dessa ting, järn, vete, guld, är värdeting, järnvärde, vetevärde, guldvärde osv. Arbetsprodukterna kan därför inte uttryckas som värden, deras värdeexistens kan endast komma i förgrunden, framträda [zur Erscheinung kommen] – eller deras värde kan endast anta *värdeform*, en form av varans värdeexistens skild från dess bruksvärdeexistens – såvida det blir föremålsligt uttryckt, alltså endast i varukroppen själv, ty varans enda föremålslighet är dess föremålslighet som arbetsprodukt – som varukropp.

För det andra: